

Александра Ђуричић

ПИСАЦ С ПРЕПОРУКОМ

Иван је уредник у издавачким кућама већ дуго. Нагледао се и прочитао. Исповести, љубавних и зачињених историја, мемоара острашћених и збачених политиканата и генерала, бивших манекенки и балерина, све је то полетело да пише. Затим кувари, препричани рецепти зачињени бољим или лошијим еротским причама, мекшим, говорили су аутори, то ће баш ићи, на тржишту где је књига постала роба као и свака друга. Иван је свакога дана морао да размишља шта је то што ће сигурно ићи, донети зараду од оних купаца који су вољни да потроше на књиге. Под условом да је њихов садржај одговарајући. Нови власник издавачке куће у којој је тренутно био запослен није имао много разумевања за промашаје. Иван је свакодневно носио кући текстове које није стизао да погледа, већ се сасвим навикао да чита са светлуцавог екрана свог преносивог компјутера, мада је било у оптицају још увек и папирних копија, чак и текстова куцаних на писаћој машини, размрљаних слова и невешто спојених зарђалим спајалицама. Био је уморан од брзог прелетања очима преко првих неколико страна, затим је одлагао на неко време текст, да га не одбије одмах, да се не огреши. Али, већина од понуђеног није ни била за објављивање. Људи су писали јер нису знали шта би друго могли да раде, писали су у слободно време кога су имали напретек, писали верујући да ће се прославити или зарадити неки новац довољан да се покрије неки стари дуг или испуни жеља за кратким путовањем. Писање су схватили као сурогат живота који немају или који су имали, некада, док све ово није почело. И у свем том хаосу успевали су само нови и нови рукописи који су се множили на Ивановом столу чекајући свој тренутак.

Најтеже су му падали телефонски позиви, када би неко од познатих покушавао да интервенише, препоручи аутора који је предуго чамиио у фиоци. Брзо је прекидао такве разговоре, немоћан да нешто покрене, све је било у рукама власника који је тражио... да, оно што ће се продавати. Иван је читао и писао рецензије, извињавао се ауторима од пера, јер њихово дело ипак мора да сачека, то се сада не тражи, доћи ће боља времена.

Када га је позвала другарица са студија (није се видео са њом годинама, није имао времена за дружења од силних рукописа које је морао да чита) и рекла му да погледа један текст, био је толико уморан и презасићен да се једва уздржао. Некако јој је обећао, више ни сам није знао шта, постао је мизантроп, мрзео је све који пишу, шта је тим људима питао се, зар немају своја занимања, а писање нека оставе онима који... није знао ко би то требало да буде. Ипак, погледао је текст који су му убрзо послали, потписала га је жена, шта је тек тим женама да се толико баве писањем, постаћу и женомрзац, постаћу људска наказа од свих ових рукописа које морам да читам. Али, књига је била добро написана и он је тражио да му позову ауторку, нека дође, да се упознају, да види ко стоји иза овог финог, исписаног рукописа, где је досад била и шта жели од живота. Ово последње није га интересовало као уредника, али добро је, још је имао нешто од мушке радозналости, сад ће доћи нека зарозана уметница или намучена домаћица решена да се ослободи кућних окова.

Важно је рећи да Иван није био неки чудак и самотњак који је викендом бежао на Велико ратно острво или на рукавце Тисе на пецање. Не, био је породични човек који је подигао двоје деце до студија (скупих, у иностранству, добили су неке стипендије, али недовољне) са женом која је била веома поносна на своју лекарску професију. После много година службовања по амбулантама на ободима града, добила је место лекара опште праксе у Дому здравља у центру. Тако су супружници имали привилегију да се нађу након радног времена, прошеташу или купе нешто лепо пре него што уђу у аутобус који их је одвозио на периферију, у кућу коју су наследили од њених родитеља. Када би се справљали, а то је било све чешће откад су деца отишла, она му је пребацивала како није успео ништа да стекне, спасла их је њена очевина, а то је Ивана много вређало, то сумирање живота коме он није имао много да дода. Последње радно место једва је добио, тражили су младе уреднике, без искуства, готово децу, тек пристиглу са студија и он се уплашио да неће испунити још ових неколико година колико му је недостајало до пензије. Постао је најстарији уредник, а најприлежнији у читању свих могућих текстова које је примао. Због тога је и позвао ауторку да се договоре. Њен текст, истина, није оно што се тражи, али... желео је да је упозна, коначно неког ко уме да пише.

Дошла је у заказано време, нервозна и дотерана, очигледно неискусна у оваквим преговорима, иако је превалила четрдесету. Хтео је одмах да пита где је била досад, али је одустао, да не би добио неки патетичан одговор о жени заробљеној породицом, која тек сада... Није му то било потребно. Она је брзо схватила да њену књигу неће штампати и била је изнервирана, збуњена и желела је да што пре изађе. Било јој је непријатно, замуцкивала је објашњавајући како је дошла на идеју за роман, романи се ваљда траже, а приче не, зашто да не, рекао је Иван, напишите неку причу, па да видимо. Имам их већ много код куће, одговорила је, задихана и нервозна, са очигледном одбојношћу према простору у који је дошла, богато опремљеним канцеларијама које је финансирао ко зна ко. Савршено свесна да део тих средстава неће постати њен хонорар, ни данас нити икада. Пружила му је руку, намерна да иде, али он је инсистирао да се поново виде, нека дође са том збирком прича. Осмехнула му се, свесна да обоје говоре бесмислице и изашла, усправна и љута.

Шта је тим женама да толико пишу, рекао је власник који је одмеравао њен стас док је ишла ходником према лифту, не осврћући се – не знам што си ти, Иване, толико сентименталан па их зовеш овде, знаш да немамо могућности да штампамо анонимне, данас тржиште...

Док је чекао жену на степеницама Дома здравља, Иван се у себи свађао са њим, али је знао да ће тај бес бити окренут само према њему самом, чак ни жени више није причао, она би га увек искритиковала и нагласила да мора бити флексибилнији. Да се она тако расправљала са свима, никад не би постала начелница одељења, и то у центру, остала би у амбуланти у Барајеву, а Иван је увек био у чистим канцеларијама до којих се долазило асфалтом, није блато ни видео. Тада би се Иван сетио њених гумених чизама које је прала тушем у кади када би дошла са посла и, постиђен, заборављао на проблеме у издаваштву. Да, он је увек био повлашћен.

Она другарица са факултета поново га је позвала, да ли си могао нешто да јој помогнеш, питала је, а он је збуњен замуцкивао о томе како је данас веома тешко помоћи било коме, и њему треба помоћ, да се избави из ове комерцијале, хтео је да јој каже, али се уздржао и напоменуо колико је тешко данас лансирати писца.

– Али ти то можеш, била је упорна, само је питање да ли хоћеш или да те запамте као уредника оних сисића и минића, зезала га је, али је одолевао, шта она мисли, лако је тражити, сви од њега нешто траже. Спустио јој је слушалицу. Али је неколико дана касније тражио од секретарице електронску адресу ауторке која је долазила, сећате се, да како да не, једна од ретких која ми је рекла *довиђења* када је одлазила, рекла је секретарица, пружајући комадић папира на коме је била запи-

сана адреса. Затим је затворио врата и у тишини срочио писмо које је насловио са *поштована госпођо*, како би другачије и могао да је освоји, ма какав да је био њен статус. Одговорила му је одмах, нема сврхе да се поново виде, разумела је шта се данас тражи, она се не уклапа и драго јој је због тога. Извињава се што му је одузела време...

Драга госпођо, насловио је одмах нову поруку. Не можете тако реаговати у данашњим турбулентним околностима, дуг је пут од рукописа до књиге у излогу, затим је то пребрисао, звучало је као да јој држи лекције и о животу и о писању. Није јој то било потребно, њен изглед одавао је особу која је сасвим сигурна у лекције које је научила. Без скупе шминке и фризура, без одеће која би скретала пажњу, смирена у својој скромности или помирена, да, можда помирена, али још бистрог погледа и осмеха који је откривао сачуване зубе, дакле, негде на половини и живота и ове скале немаштине на којој смо сви, без намере да оставља утисак својом појавом, природна и искрена у својој намери да успе, ако не код њих, онда код неког другог издавача, наћи ће уредника који ће имати више разумевања. И пружила му је поново руку, суву и чисту шаку са кратким седефастим ноктима који су одавали особу која води домаћинство, пре него да свира неки инструмент – учила сам доста дуго флауту, код професорке Јефтић, ах, код ње је једно време учила и моја ћерка, знате, она данас студира нешто сасвим друго, а ја сам желео да се бави музиком.

– Музе су увек непоуздане, осмехнула му се без намере да кокетује и кренула ка вратима, када је он, сасвим заборављајући да је подне, у канцеларији издавачке куће на само неколико стотина метара од Дома здравља у коме је начелница била његова супруга, кренуо за њом и лако је ухватио за раме – ја сам се заљубио у вас. – Шта вам пада на памет, хтела је да каже, али је ћутање био најбољи начин да му помогне, направила се да ништа није чула, ухватила за кваку и већ скоро била у видокругу секретарице када је он њену шаку на кваки преклопио својом и поновио – ја сам се заиста заљубио у вас. Стрпљење није више било од помоћи, гледала га је, поласкана, можда мало тужна што је прошло време у њеном животу за такве нагле и неочекиване изјаве, можда љута јер је изнад свега желела да јој помогне око рукописа, али не на овај начин, никако.

– Чини вам се, рекла је суво, живимо у тешким временима и ретко срећемо љубазне људе, то је све.

Имала је неку нежну мараму око врата која се олабавила и испала на под, он се сагао да је подигне, али већ је нестала, лифт је одмах наишао и није могао да је прати погледом јер његова канцеларија није имала прозоре.